અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

તમિલનાડુ મેડિકલ ઓફિસર્સ એસોસિએશન અને અન્ય

વિરુદ્ધ

ભારત સંઘ અને અન્યો

(I. A. No. ૩૩૬૮૬/૨૦૧૮)

માં

(રિટ અરજી (દીવાની) નં. ૧૯૬/૨૦૧૮)

એપ્રિલ ૨૪,૨૦૧૮

[દીપક મિશ્રા, સીજેઆઈ, એ. કે. સિકરી, એ. એમ. ખાનવિલકર, ડૉ. ડી. વાય. ચંદ્રચુડ અને અશોક ભૂષણ, જે. જે.]

અનુસ્નાતક તબીબી શિક્ષણ નિયમો, ૨૦૦૦:

નિયમન ૯–નિયમનને પડકારતી લેખિત અરજી–દિનેશ સિંહ ચૌહાણ કેસમાં નિયમનની જોગવાઈઓ પર ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે વિચારણા કરી હતી–આ બાબતને * દિનેશ સિંહ ચૌહાણ કેસની પુનર્વિચારણા માટે બંધારણીય ખંડપીઠે મોકલી હતી–નિયમનના અમલીકરણ પર સ્ટેની માંગ એ હદ સુધી કરવામાં આવી છે કે જોગવાઈ રાજ્યોને અનુસ્નાતક અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશ મેળવવા માંગતા સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોને પ્રવેશનો અલગ સ્રોત પ્રદાન કરવા પર પ્રતિબંધ મૂકે છે–શૈક્ષણિક વર્ષ માટે અનુસ્નાતક અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશ માટે સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોને પ્રવેશનો અલગ સ્રોત પ્રદાન કરવાની તેની નીતિને અમલમાં મૂકવાની મંજૂરી આપવા માટે રાજ્ય સરકારને નિર્દેશ માંગવામાં આવ્યો હતો ૨૦૧૮–૧૯–વચગાળાની રાહતનો પણ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે બંધારણીય બેન્ચ–વચગાળાની રાહતને ધ્યાનમાં રાખીને, કોર્ટે ચુકાદો આપ્યો:બંધારણીય બેંચના નિર્ણયોની યોગ્ય નોંધ લીધા પછી દિનેશ સિંહ ચૌહાણ કેસમાં નિયમન ૯ (iv) માં જોગવાઈનો અર્થ કાઢવામાં આવ્યો હતો–દિનેશ સિંહ ચૌહાણ કેસમાં નિર્ણય હજુ પણ યોગ્ય છે અને વચગાળાની રાહત નક્કી કરવાના તબક્કે તેને બાજુ પર મૂકી શકાતો નથી–આ તબક્કે વચગાળાની

રાહત આપવી એ ફરજિયાત અંતિમ આદેશ સમાન હશે અને તેથી ઈનકાર કરવામાં આવ્યો હતો–વચગાળાનો આદેશ.

*ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય વિરુદ્ધ દિનેશ સિંહ ચૌહાણ (૨૦૧૬) ૯ એસસીસી ૭૪૯:[૨૦૧૬] ૬ એસ. સી. આર. ૫૭૧; આર. ચિત્રલેખા વિરુદ્ધ મૈસૂર રાજ્ય [૧૯૬૪] ૬ એસ. સી. આર. ૩૬૮; કુમારી ચિત્રા ઘોષ વિરુદ્ધ ભારત સંઘ (૧૯૬૯) ૨ એસ. સી. સી. ૨૨૮:[૧૯૭૦] ૧ એસસીઆર ૪૧૩; મોડર્ન ડેન્ટલ કોલેજ એન્ડ રિસર્ચ સેન્ટર વિરુદ્ધ મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય (૨૦૧૬) ૭ એસસીસી ૩૫૩; કે દુરૈસામી વિરુદ્ધ તમિલનાડુ રાજ્ય (૨૦૦૧) ૨ એસસીસી ૫૩૮:[૨૦૦૧] ૧ SCR ૪૯૦; AIIMSS સ્ટુડન્ટ્સ યુનિયન વિ. AIIMS (૨૦૦૨) ૧ SCC ૪૨૮:[૨૦૦૧] ૨ પૂરક.એસસીઆર ૭૯; સ્ટેટ ઓફ એમપી વિ. ગોપાલ ડી. તીર્થાની (૨૦૦૩) ૭ એસસીસી ૮૩:[૨૦૦૩] ૧ પૂરક.એસસીઆર ૭૯૭; સુધીર એન. વિરુદ્ધ કેરળ રાજ્ય (૨૦૧૫) ૬ એસસીસી ૬૮૫:[૨૦૧૫] ૧ એસસીઆર ૮૮૪; ડૉ. પ્રીતિ શ્રીવાસ્તવ વિ. સ્ટેટ ઓફ એમપી (૧૯૯૯) ૭ એસસીસી ૧૨૦:[૧૯૯૯] ૧ પૂરક.એસસીઆર ૨૪૯–નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

<u>કેસ કાયદા સંદર્ભ</u>

[૨૦૧૬] ૬ એસ. સી. આર. ૫૭૧ પેરા ૧ નો સંદર્ભ

[૧૯૬૪] ૬ એસ. સી. આર. ૩૬૮ પેરા ૨ નો સંદર્ભ

[૧૯૭૦] ૧ એસ. સી. આર. ૪૧૩ પેરા ૨ નો સંદર્ભ

(૨૦૧૬) ૭ એસ. સી. સી. ૩૫૩ પેરા ૨ નો સંદર્ભ

[૨૦૦૧] ૧ એસ. સી. આર. ૪૯૦ પેરા ૭ નો સંદર્ભ

[૨૦૦૧] ૨ પૂરક.એસ. સી. આર. ૭૯ પેરા ૭ નો સંદર્ભ

[૨૦૦૩] ૧ પૂરક.એસ. સી. આર. ૭૯૭ પેરા ૭ નો સંદર્ભ

[૨૦૧૫] ૧ એસ. સી. આર. ૮૮૪ પેરા ૭ નો સંદર્ભ

[૧૯૯૯] ૧ પૂરક.એસ. સી. આર. ૨૪૯ પેરા ૧૩ નો સંદર્ભ

દીવાની મૂળ અધિકારક્ષેત્ર: ૨૦૧૮ની રિટ પિટિશન (સિવિલ) નંબર ૧૯૬માં I. A. No. ૩૩૬૮૬/૨૦૧૮.

ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૨ હેઠળ.

સાથે

૨૦૧૮ની લેખિત અરજી (સી) નંબર ૨૫૨,૨૯૫ અને ૨૯૩.

અમન લેખી, એ. એસ. જી., અરવિંદ દાતાર, કે. વી. વિશ્વનાથન, એ. કે. સિંહા, વિકાસ સિંહ, વી. ગિરી, સિનિયર એડવોક્સ., અજય ભાર્ગવ, સુશ્રી

વનિતા ભાર્ગવ, સમન અહસન, આયુષ જૈન, મેસર્સ ખૈતાન એન્ડ કંપની, જોસ અબ્રાહમ, હરીશ પાંડે, ડૉ. નિશેષ શર્મા, સારદ કુમાર સિંઘાનિયા, રોહિત ભટ્ટ, ગુરમીત સિંહ મક્કર, ગૌરવ શર્મા, ધવલ મોહન, પ્રતીક ભાટિયા, અમનદીપ કૌર આહુજા, અભિષેક, સુશ્રી દીપિકા કાલિયા, સુશ્રી સૃષ્ટિ બેનર્જી, કે. વી. વિજયકુમાર, સુશ્રી મૈત્રેયી મિશ્રા, તપેશ કુમાર. સિંઘ, મો.વકાસ, આદિત્ય પ્રતાપ સિંહ, જી. પ્રકાશ, જિષ્ણુ એમ. એલ., શ્રીમતી પ્રિયંકા પ્રકાશ, શ્રીમતી બીના પ્રકાશ, વિજય શંક વી. એલ., સુશ્રી વિજય મોહન વી., એડ.

કોર્ટનો આદેશ ડો. ડી. વાય. ચંદ્રચુડ, જ. દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

૧. ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય વિરુદ્ધ દિનેશ સિંહ ચૌહાણની ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે આપેલા ચુકાદામાં ૧૫ ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૨ના રોજ[1] સુધારેલા મેડિકલ કાઉન્સિલ ઓફ ઈન્ડિયા પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ મેડિકલ એજ્યુકેશન રેગ્યુલેશન્સ ૨૦૦૦ના રેગ્યુલેશન્સ ૯ (IV) અને ૯ (VII) ની જોગવાઈઓનું અર્થઘટન કરવામાં આવ્યું હતું.કેસોની હાલની બેચમાં, ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે ૧૩ એપ્રિલ ૨૦૧૮ના રોજ આપેલા આદેશ દ્વારા અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે આ અરજીઓ પર મોટી ખંડપીઠે વિચારણા કરવાની જરૂર છે.

1 (૨૦૧૬) ૯ SCC ૩૪૯

૨. આ સંદર્ભ આપતા, સંદર્ભ ક્રમમાં મુખ્યત્વે નીચેના કારણો દર્શાવવામાં આવ્યા હતાઃ

(i) દિનેશ સિંહ ચૌહાણના નિર્ણયમાં સાતમી અનુસૂચિની કાયદાકીય સૂચિમાં એન્ટ્રીઓને ધ્યાનમાં લેવામાં આવી નથી, ખાસ કરીને યુનિયન લિસ્ટની એન્ટ્રી ૬૬ અને સમવર્તી લિસ્ટની એન્ટ્રી ૨૫;

(ii) અરજદારોની મુખ્ય દલીલ એ છે કે ઉચ્ચ શિક્ષણ માટેની સંસ્થાઓમાં સંકલન અને ધોરણોના નિર્ધારણ સંઘના વિશિષ્ટ કાર્યક્ષેત્રમાં આવે છે (પ્રવેશ ૬૬ સૂચિ I), તબીબી શિક્ષણ સમવર્તી સૂચિ (પ્રવેશ ૨૫ સૂચિ III) માં એક વિષય છે.જો કે, સૂચિ III ની એન્ટ્રી ૨૫ સૂચિ I ની એન્ટ્રી ૬૬ ને આધિન છે, તેમ છતાં રાજ્યને અનુસ્નાતક તબીબી અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશ લેવાની રીત અને પદ્ધતિ પર ૧ (૨૦૧૬) ૯ એસ. સી. સી. ૭૪૯ કાયદો બનાવવાની તેની સત્તાથી વંચિત કરવામાં આવ્યું નથી;

(iii) અરજીઓની હાલની બેચમાં ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલોને દિનેશ સિંહ ચૌહાણ કેસમાં આ અદાલત સમક્ષ સંબોધવામાં આવી ન હતી;

(iv) દિનેશ સિંહ ચૌહાણના ચુકાદામાં આર. ચિત્રલેખા વિરુદ્ધ મૈસૂર રાજ્ય, કુમારી ચિત્રા ઘોષ વિરુદ્ધ ભારત સરકાર અને મોડર્ન ડેન્ટલ કોલેજ એન્ડ રિસર્ચ સેન્ટર[2] વિરુદ્ધ મધ્ય પ્રદેશ રાજ્યના બંધારણીય ખંડપીઠે આપેલા ત્રણ[3] નિર્ણયોને ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યા નથી; અને[4]

(v) દિનેશ સિંહ ચૌહાણની જેમ જ મજબૂત બેન્ચો દ્વારા નિર્ણયો લેવામાં આવે છે.

૩. મોટી બેન્ચનો સંદર્ભ આપતી વખતે, સંદર્ભ આપતા આદેશમાં અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે "વચગાળાની રાહત પણ મોટી બેન્ચ દ્વારા ધ્યાનમાં લેવી યોગ્ય રહેશે".તદનુસાર, વિદ્વાન મુખ્ય ન્યાયાધીશના નિર્દેશો પર, વચગાળાની રાહતના પ્રશ્ન પર વિચાર કરવા માટે બંધારણીય બેન્ચ સમક્ષ કાર્યવાહી મૂકવામાં આવી છે.

૪. અમે શ્રી અરવિંદ દાતાર અને શ્રી કે. વી. વિશ્વનાથન, અરજદારો માટે વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ, શ્રી અમન લેખી, વિદ્વાન એડિશનલ સોલિસિટર

2 (૧૯૬૪) ૬ SCR ૩૬૮
3 (૧૯૬૯) ૨ SCC ૨૨૮
4 (૨૦૧૬) ૭ SCC ૩૫૩

જનરલ અને શ્રી એ. કે. સિંહા, પ્રતિવાદીઓ માટે વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ–ભારત સંઘ, ૨ ((૧૯૬૪) ૬ એસ. સી. આર. ૩૬૮ ૩ (૧૯૬૯) ૨ એસ. સી. સી. ૨૨૮ ૪ (૨૦૧૬) ૭ એસ. સી. સી. ૩૫૩ શ્રી વિકાસ સિંહે એમસીઆઈ માટે વરિષ્ઠ વકીલ અને શ્રી વી. ગિરી, તમિલનાડુ રાજ્ય માટે વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલને સાંભળ્યા છે.

૫. તમિલનાડુ મેડિકલ ઓફિસર્સ એસોસિએશન વિરુદ્ધ ભારત સંઘમાં નીચેની રાહત[5] માંગવામાં આવી છેઃ

> "(એ) પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ મેડિકલ એજ્યુકેશન રેગ્યુલેશન્સ, ૨૦૦૦ (વધુ ખાસ કરીને, રેગ્યુલેશન ૯ (iv) અને ૯ (vii)) નો રેગ્યુલેશન ૯, એન્ટ્રી ૨૫, લિસ્ટ III હેઠળ ડિગ્રી અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશ મેળવવા માંગતા સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોને પ્રવેશના અલગ સ્રોતની જોગવાઈ કરવાની રાજ્યોની સત્તા છીનવી લેતો નથી, તે આદેશ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ/આદેશ/નિર્દેશ જારી કરીને જાહેર કરો.
>
> (બી) વૈકલ્પિક રીતે, જો પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ મેડિકલ રેગ્યુલેશન્સ, ૨૦૦૦ ના રેગ્યુલેશન ૯ એ રાજ્યોને ડિગ્રી અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશ

5 WP (C) No.૧૯૬ of ૨૦૧૮

મેળવવા માંગતા સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોને પ્રવેશ માટે અલગ સ્રોત પ્રદાન કરવાની મંજૂરી આપતું નથી, તો આદેશની રિટ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ/ઓર્ડર/નિર્દેશ જારી કરીને જાહેર કરો, રેગ્યુલેશન ૯ (વધુ ખાસ કરીને, રેગ્યુલેશન્સ ૯ (iv) અને ૯ (vii) ને મનસ્વી, ભેદભાવપૂર્ણ અને બંધારણની કલમ ૧૪ અને કલમ ૧૯ (૧) (g) નું ઉલ્લંઘન કરનાર અને ભારતીય તબીબી પરિષદ અધિનિયમ, ૧૯૫૬ ની જોગવાઈઓને પણ રદ કરે છે.

૬. વચગાળાની વિનંતી એ છે કે આ અદાલતે પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ મેડિકલ એજ્યુકેશન રેગ્યુલેશન્સ ૨૦૦૦ના રેગ્યુલેશન ૯ની કામગીરી પર એ હદ સુધી રોક લગાવવી જોઈએ કે તે રાજ્યોને પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ ડિગ્રી અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશ મેળવવા માંગતા સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોને પ્રવેશનો અલગ સ્રોત પ્રદાન કરવા પર પ્રતિબંધ મૂકે તેવું માનવામાં આવે.તમિલનાડુ રાજ્યને શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૧૮–૨૦૧૯ માટે અનુસ્નાતક ડિગ્રી અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશ માટે સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોને પ્રવેશના અલગ સ્રોત પ્રદાન કરવાની તેની નીતિને અમલમાં મૂકવાની મંજૂરી આપવા માટે નિર્દેશ માંગવામાં આવ્યો છે.

૭. અરજદારો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે ૧૯૮૯ થી, તમિલનાડુ રાજ્ય ડિગ્રી અભ્યાસક્રમોમાં રાજ્યની ૫૦ ટકા

બેઠકો સુધી સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોને પ્રવેશનો અલગ સ્રોત પ્રદાન કરવાની નીતિ ધરાવે છે.વધુમાં, ૨૦૦૭ થી તમિલનાડુ રાજ્યએ, સરકારી આદેશ દ્વારા, ગ્રામીણ, પર્વતીય અને મુશ્કેલ વિસ્તારોમાં સેવા આપનારા સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોને પ્રાધાન્ય આપ્યું છે.આ નીતિ ખાસ કરીને ગ્રામીણ, પર્વતીય અને મુશ્કેલ સ્થળોએ સરકારી હોસ્પિટલોમાં પર્યાપ્ત આરોગ્ય સુવિધાઓની જોગવાઈ સુનિશ્ચિત કરવા માટે અપનાવવામાં આવી છે.આ પૃષ્ઠભૂમિમાં, નીચેની રજૂઆતો કરવા વિનંતી કરવામાં આવી છેઃ

(i) બંધારણની સાતમી અનુસૂચિની યાદી III ની એન્ટ્રી ૨૫ ("શિક્ષણ, મેડિકલ શિક્ષણ સહિત") રાજ્ય સૂચિ I ની એન્ટ્રી ૬૬ ("ઉચ્ચ શિક્ષણ માટે સંસ્થાઓમાં ધોરણોનું સંકલન અને નિર્ધારણ") ની જોગવાઈઓને આધિન હોવા છતાં, રાજ્ય અનુસ્નાતક તબીબી અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશ માટેની રીત અથવા પદ્ધતિ નક્કી કરવાની તેની સત્તાને નકારતું નથી;

(ii) આર. ચિત્રલેખા, કુમારી ચિત્રા ઘોષ અને મોડર્ન ડેન્ટલ કોલેજ (સુપ્રા) માં આ અદાલતના ત્રણ બંધારણીય બેંચના નિર્ણયો દ્વારા સૂચિ I ની એન્ટ્રી ૬૬ અને સૂચિ III ની એન્ટ્રી ૨૫ વચ્ચેના સંબંધને ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો છે;

(iii) કે દુરૈસામી વિરુદ્ધ તમિલનાડુ રાજ્ય, એઇમ્સ વિદ્યાર્થી સંઘ વિરુદ્ધ એઇમ્સ અને[6] એમ. પી. વિરુદ્ધ ગોપાલ ડી. તીર્થાનીના.[7] કેસમાં તેના નિર્ણયોમાં, આ અદાલતે રાજ્ય સરકારોના ડિગ્રી અને[8] ડિપ્લોમા અભ્યાસક્રમોમાં અનુસ્નાતક સ્તરે બેઠકોની ચોક્કસ ટકાવારી નક્કી કરવાના અધિકારને સમર્થન આપ્યું છે, જેમાં વ્યક્તિઓના નિર્ધારિત વર્ગો માટે પ્રવેશનો અલગ સ્રોત છે.જ્યાં સુધી તે કાયદેસરના વર્ગીકરણ પર આધારિત હોય ત્યાં સુધી આવી શક્તિનો ઉપયોગ માન્ય માનવામાં આવ્યો છે.

(iv) સરકારી અને અન્ય સેવામાં રહેલા ડોકટરો વચ્ચેનું વર્ગીકરણ વાજબી છે અને જાહેર ક્ષેત્રમાં પર્યાપ્ત અને પરવડે તેવી આરોગ્ય સુવિધાઓ સુનિશ્ચિત કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે જોડાણ ધરાવે છે; અને

(v) દિનેશ સિંહ ચૌહાણમાં નિયમન ૯ પર મૂકવામાં આવેલ અર્થઘટન કે અનુસ્નાતક ડિગ્રી અભ્યાસક્રમોમાં સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોને અનામત સ્વીકાર્ય નથી કારણ કે તે નિયમન ૯ (VII)

6 (૨૦૦૧) ૨ SCC ૫૩૮
7 (૨૦૦૨) ૧ SCC ૪૨૮
8 (૨૦૦૩) ૭ SCC ૮૩

હેઠળ માત્ર ડિપ્લોમા અભ્યાસક્રમો માટે જ પ્રદાન કરવામાં આવ્યું છે, જેના માટે નીચેના કારણોસર પુનર્વિચારની જરૂર છેઃ

(એ) નિયમન ૯માં કોઈ સ્પષ્ટ અથવા ગર્ભિત પ્રતિબંધ નથી, જે સૂચિ III ની એન્ટ્રી ૨૫ હેઠળ રાજ્યને સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોને પ્રવેશની અલગ ચેનલ પ્રદાન કરવા પર પ્રતિબંધ મૂકે છે.તેનાથી વિપરીત, સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોને પસંદગીની મંજૂરી નિયમન ૯ (IV) અને ૯ (VII) ની જોગવાઈના આધારે પ્રશંસનીય બાબત માનવામાં આવે છે.

(બી) ડિગ્રી અભ્યાસક્રમોમાં સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોને અનામત આપતા રાજ્યોના સંદર્ભમાં ગર્ભિત સમાવેશનું અનુમાન માત્ર તેના આધારે કરી શકાતું નથી કે નિયમન ૯ (VII) ડિપ્લોમા અભ્યાસક્રમો માટે અનામત પૂરી પાડે છે; ૬ (૨૦૦૧) ૨ SCC ૫૩૮ ૭ (૨૦૦૨) ૧ SCC ૪૨૮ ૮ (૨૦૦૩) ૭ SCC ૮૩

(સી) નિયમન ૯ પોતે જ એક સંપૂર્ણ સંહિતા છે તેવું માનતા હોવા છતાં, દિનેશ સિંહ ચૌહાણના નિર્ણયમાં સુધીર એન વિરુદ્ધ કેરળ

રાજ્ય અને ગોપાલ ડી તીર્થાની (ઉપરોક્ત) ના નિર્ણયો સાથે યોગ્ય રીતે[9] વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો નથી;

(ડી) સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોને પ્રવેશ માટે અલગ સ્રોત પ્રદાન કરવાથી મેડિકલ કાઉન્સિલ ઓફ ઇન્ડિયા દ્વારા નિર્ધારિત ધોરણોમાં ઘટાડો થશે નહીં કારણ કે તમામ પાત્ર ઉમેદવારોએ[10] એન. ઇ. ઇ. ટી. પરીક્ષામાં લઘુતમ લાયકાતના ગુણ મેળવ્યા હશે અને પ્રવેશ સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોની યોગ્યતા પર થશે; અને

(ઇ) મોડર્ન ડેન્ટલ કોલેજ એન્ડ રિસર્ચ સેન્ટરમાં તેના નિર્ણયમાં બંધારણીય ખંડપીઠે અવલોકન કર્યું છે કે જે રાજ્ય તેના રહેવાસીઓના કલ્યાણ અને વિકાસ માટે જવાબદાર છે, તે રાજ્યનો વિશેષાધિકાર છે કે તે યોગ્ય પગલાં લે;

(એફ) માત્ર ડિગ્રી અભ્યાસક્રમોમાં સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોને મહત્વ આપવામાં આવે તો તે સુનિશ્ચિત નહીં થાય કે સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોની પૂરતી સંખ્યા લાયક ઠરે, કારણ કે આવા ઉમેદવારોને

9 (૨૦૧૫) ૬ SCC ૬૮૫
10 The MCI

મુશ્કેલ પરિસ્થિતિઓમાં કામ કરતી વખતે પડતી મુશ્કેલીઓને ધ્યાનમાં રાખીને.પ્રથમ રાઉન્ડમાં કાઉન્સેલિંગ પહેલેથી જ થઈ ચૂક્યું હોવાથી, એ સુનિશ્ચિત કરવા માટે વચગાળાના આદેશો જરૂરી છે કે રાજ્યોને અનુસ્નાતક ડિગ્રી અભ્યાસક્રમોમાં સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોને પ્રવેશનો અલગ સ્રોત પ્રદાન કરવાથી બાકાત રાખવામાં ન આવે.

૮. બીજી બાજુ, ભારત સંઘ અને એમસીઆઈ વતી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે સૂચિ III ની એન્ટ્રી ૨૫ સ્પષ્ટપણે સૂચિ I ની એન્ટ્રી ૬૬ ને આધિન છે. તેથી, તબીબી શિક્ષણ પર કાયદો ઘડવા માટે કલમ ૨૪૬ હેઠળ રાજ્યોનો અધિકાર વિષય ૯ (૨૦૧૫) ૬ એસસીસી ૬૮૫ ૧૦ એમસીઆઈ ઉચ્ચ શિક્ષણમાં સંકલન અને ધોરણોના નિર્ધારણને લગતી બાબતોમાં સંઘના મુખ્ય અધિકારીને આપે છે.નિયમન ૯ પોતે જ એક સંપૂર્ણ કોડ છે.રેગ્યુલેશન ૯ (iv) એન. ઈ. ઈ. ટી. પરીક્ષામાં મેળવેલા મહત્તમ ૩૦ ટકા ગુણ સુધી દૂરના અને/અથવા મુશ્કેલ વિસ્તારોમાં સેવાના દરેક વર્ષ માટે મેળવેલા ગુણના ૧૦ ટકાના દરે સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોને પ્રોત્સાહન પૂરું પાડે છે.કેન્દ્રીય કાયદા હેઠળ રચાયેલી નિષ્ણાત નીતિ ઘડતી સત્તા તરીકે એમસીઆઈએ વૈધાનિક નિયમો ઘડ્યાં છે, જે હેઠળ તબીબી અભ્યાસક્રમોમાં અનુસ્નાતક ડિગ્રીના પ્રવેશમાં સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોને માત્ર પ્રોત્સાહન ગુણ જ આપી શકાય

છે.કેન્દ્ર સરકાર અને એમસીઆઈના વિચારશીલ દ્રષ્ટિકોણમાં, સેવામાં રહેલા ઉમેદવારો માટે અનામતની મંજૂરી અથવા પ્રવેશનો અલગ સ્રોત તબીબી શિક્ષણના ધોરણોના સંકલન અને નિર્ધારણ માટે એમસીઆઈના અધિકાર પર સીધો પ્રભાવ પાડશે.દિનેશ સિંહ ચૌહાણનો નિર્ણય ખાસ કરીને ૨૦૧૨માં સુધારેલા નિયમન ૯ની જોગવાઈઓનું અર્થઘટન કરે છે.આ તબક્કે કોઈ પણ વચગાળાની રાહત આપવા પર વિચાર કરી શકાતો નથી, જ્યાં સુધી ત્રણ ન્યાયાધીશોની બેન્ચનો નિર્ણય માન્ય રહે.સેવામાં રહેલા ડિગ્રી ઉમેદવારો માટે પ્રવેશનો એક અલગ સ્રોત સૂચવવાથી, એમસીઆઈની રજૂઆતમાં, તબીબી શિક્ષણમાં ધોરણોમાં ઘટાડો થશે.મેરિટ સાથે ચેડા કરવામાં આવશે અને લિસ્ટ I ની એન્ટ્રી ૬૬ હેઠળ માપદંડની પ્રિસ્ક્રિપ્શન એક અકસ્માત હશે.

૯. ૧૫ ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૨ના રોજ સુધારેલ નિયમ ૯ નીચે મુજબ છેઃ

"૯. અનુસ્નાતક અભ્યાસક્રમો માટે ઉમેદવારની પસંદગી માટેની પ્રક્રિયા નીચે મુજબ રહેશે.—

(I) દરેક શૈક્ષણિક વર્ષમાં એક જ પાત્રતા–કમ–પ્રવેશ પરીક્ષા હશે, જેનું નામ "અનુસ્નાતક તબીબી અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશ માટે

રાષ્ટ્રીય પાત્રતા–કમ–પ્રવેશ પરીક્ષા" હશે.રાષ્ટ્રીય પાત્રતા–કમ–પ્રવેશ પરીક્ષાનું નિરીક્ષણ, નિર્દેશન અને નિયંત્રણ ભારત સરકારના આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલયની એકંદર દેખરેખ હેઠળ રાષ્ટ્રીય પરીક્ષા બોર્ડ પાસે રહેશે.

(II) વાર્ષિક મંજૂર પ્રવેશ ક્ષમતાની ૩ ટકા બેઠકો ૫૦ ટકાથી ૭૦ ટકાની વચ્ચે નીચલા અંગોની હલનચલનની અક્ષમતા ધરાવતા ઉમેદવારો દ્વારા ભરવામાં આવશે.

પરંતુ જો આ ૩ ટકા ક્વોટામાં ૫૦ ટકાથી ૭૦ ટકાની વચ્ચે નીચલા અંગોની હલનચલનની અક્ષમતા ધરાવતા ઉમેદવારોની અનુપલબ્ધતાને કારણે કોઈ બેઠક ખાલી રહે છે, તો આ ૩ ટકા ક્વોટામાં આવી કોઈપણ ખાલી જગ્યા સામાન્ય વર્ગના ઉમેદવારોની વાર્ષિક મંજૂર બેઠકોમાં સામેલ કરવામાં આવે તે પહેલાં ૪૦ ટકાથી ૫૦ ટકાની વચ્ચે નીચલા અંગોની હલનચલનની અક્ષમતા ધરાવતી વ્યક્તિઓ દ્વારા ભરવામાં આવશે.

વધુમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે આ સમગ્ર કવાયત દરેક મેડિકલ કોલેજ/સંસ્થા દ્વારા પ્રવેશ માટેના વૈધાનિક સમયપત્રક મુજબ પૂર્ણ કરવામાં આવશે.

(III) કોઈ ચોક્કસ શૈક્ષણિક વર્ષમાં કોઈપણ અનુસ્નાતક અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ માટે પાત્ર બનવા માટે, ઉમેદવાર માટે ઉપરોક્ત શૈક્ષણિક વર્ષ માટે યોજાયેલી "અનુસ્નાતક અભ્યાસક્રમો માટે રાષ્ટ્રીય પાત્રતા–કમ–પ્રવેશ પરીક્ષા" માં ઓછામાં ઓછા ૫૦ મા ટકા ગુણ મેળવવાનું જરૂરી રહેશે.જોકે, અનુસૂચિત જાતિ, અનુસૂચિત જનજાતિ, અન્ય પછાત વર્ગના ઉમેદવારોના સંદર્ભમાં લઘુતમ ગુણ ૪૦ ટકા રહેશે.નીચલા અંગોની હલનચલનની અક્ષમતા ધરાવતા ઉપરોક્ત કલમ (II) માં પૂરા પાડવામાં આવેલ ઉમેદવારોના સંદર્ભમાં, લઘુતમ ગુણ ૪૫મા ટકા રહેશે.અનુસ્નાતક અભ્યાસક્રમો માટે "રાષ્ટ્રીય પાત્રતા–કમ–પ્રવેશ પરીક્ષા" માં અખિલ ભારતીય સામાન્ય યોગ્યતા યાદીમાં મેળવેલા ઉચ્ચતમ ગુણના આધારે ટકાવારી નક્કી કરવામાં આવશેઃ

પરંતુ જ્યારે સંબંધિત શ્રેણીઓમાં પૂરતા પ્રમાણમાં ઉમેદવાર અનુસ્નાતક અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશ માટે કોઈ પણ શૈક્ષણિક વર્ષ

માટે યોજાયેલી રાષ્ટ્રીય પાત્રતા–કમ–પ્રવેશ પરીક્ષામાં સૂચવ્યા મુજબ લઘુતમ ગુણ મેળવવામાં નિષ્ફળ જાય, ત્યારે કેન્દ્ર સરકાર ભારતીય તબીબી પરિષદ સાથે પરામર્શ કરીને તેની વિવેકબુદ્ધિથી સંબંધિત શ્રેણીના ઉમેદવારોને અનુસ્નાતક અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ માટે જરૂરી લઘુતમ ગુણ ઘટાડી શકે છે અને કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા આ રીતે ઘટાડવામાં આવેલા ગુણ માત્ર ઉપરોક્ત શૈક્ષણિક વર્ષ માટે જ લાગુ થશે.

(IV) સંબંધિત વર્ગો માટે તબીબી કોલેજો/સંસ્થાઓમાં બેઠકોનું આરક્ષણ રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં લાગુ કાયદા અનુસાર રહેશે.રાષ્ટ્રીય પાત્રતા–કમ–પ્રવેશ પરીક્ષામાં મેળવેલા ગુણના આધારે અખિલ ભારતીય મેરિટ યાદી તેમજ પાત્ર ઉમેદવારોની રાજ્યવાર મેરિટ યાદી તૈયાર કરવામાં આવશે અને ઉમેદવારોને ઉપરોક્ત મેરિટ યાદીમાંથી જ અનુસ્નાતક અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશ આપવામાં આવશે.

જો કે, સરકાર/જાહેર સત્તામંડળમાં ફરજ બજાવતા ઉમેદવારોની યોગ્યતા નક્કી કરવા માટે, સરકાર/સક્ષમ સત્તામંડળ દ્વારા રાષ્ટ્રીય પાત્રતા–કમ–પ્રવેશ પરીક્ષામાં મેળવેલા મહત્તમ ૩૦ ટકા

ગુણ સુધી દૂરના અને/અથવા મુશ્કેલ વિસ્તારોમાં દરેક વર્ષની સેવા માટે મેળવેલા ગુણના ૧૦ ટકાના દરે પ્રોત્સાહન તરીકે ગુણમાં મહત્વ આપવામાં આવી શકે છે, દૂરના અને મુશ્કેલ ક્ષેત્રો રાજ્ય સરકાર/સક્ષમ સત્તામંડળ દ્વારા સમયાંતરે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે તે મુજબ રહેશે.

(V) ઉપરોક્ત કલમ (II) માં સૂચવ્યા મુજબ લઘુતમ પાત્રતા ગુણ મેળવવામાં નિષ્ફળ રહેલા કોઈપણ ઉમેદવારને ઉપરોક્ત શૈક્ષણિક વર્ષમાં કોઈપણ અનુસ્નાતક અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશ આપવામાં આવશે નહીં.

(VI) બિન–સરકારી મેડિકલ કોલેજો/સંસ્થાઓમાં કુલ બેઠકોમાંથી ૫૦ ટકા (પચાસ ટકા) બેઠકો રાજ્ય સરકાર અથવા તેમના દ્વારા નિયુક્ત સત્તામંડળ દ્વારા ભરવામાં આવશે અને બાકીની ૫૦ ટકા (પચાસ ટકા) બેઠકો સંબંધિત મેડિકલ કોલેજો/સંસ્થાઓ દ્વારા રાષ્ટ્રીય પાત્રતા–કમ–પ્રવેશ પરીક્ષામાં મેળવેલા ગુણ અનુસાર તૈયાર કરવામાં આવેલી મેરિટ યાદીના આધારે ભરવામાં આવશે.

(VII) અનુસ્નાતક ડિપ્લોમા અભ્યાસક્રમોમાં ૫૦ ટકા બેઠકો સરકારી સેવામાં તબીબી અધિકારીઓ માટે અનામત રહેશે, જેમણે દૂરના અને/અથવા મુશ્કેલ વિસ્તારોમાં ઓછામાં ઓછા ત્રણ વર્ષ સુધી સેવા આપી હોય.પીજી ડિપ્લોમા પ્રાપ્ત કર્યા પછી, તબીબી અધિકારીઓ સમયાંતરે રાજ્ય સરકાર/સક્ષમ અધિકારી દ્વારા નિર્ધારિત દૂરના અને/અથવા મુશ્કેલ વિસ્તારોમાં વધુ બે વર્ષ સુધી સેવા આપશે.

(VIII) યુનિવર્સિટીઓ અને અન્ય સંબંધિત સત્તામંડળો પ્રવેશ પ્રક્રિયાને એવી રીતે ગોઠવશે કે અનુસ્નાતક અભ્યાસક્રમોમાં શિક્ષણ દર વર્ષે ૨જી મે સુધીમાં અને સુપર સ્પેશિયાલિટી અભ્યાસક્રમો માટે ૧લી ઓગસ્ટ સુધીમાં શરૂ થાય.આ હેતુ માટે, તેઓ પરિશિષ્ટ III માં દર્શાવેલ સમયપત્રકનું પાલન કરશે.

(IX) અનુસ્નાતક અભ્યાસક્રમો માટે ૩૧ મે પછીના કોઈપણ શૈક્ષણિક સત્રના સંદર્ભમાં અને કોઈ પણ સંજોગોમાં સુપર સ્પેશિયાલિટી અભ્યાસક્રમો માટે ૩૦ સપ્ટેમ્બરના રોજ

વિદ્યાર્થીઓને પ્રવેશ આપવામાં આવશે નહીં.યુનિવર્સિટીઓ ઉપરોક્ત તારીખ પછી દાખલ થયેલા કોઈપણ વિદ્યાર્થીની નોંધણી કરશે નહીં.

(X) ભારતીય તબીબી પરિષદ નિર્દેશ આપી શકે છે કે, પ્રવેશ બંધ કરવાની છેલ્લી તારીખ પછી પ્રવેશ મેળવનાર તરીકે ઓળખાતા કોઈપણ વિદ્યાર્થીને અભ્યાસના અભ્યાસક્રમમાંથી રજા આપવામાં આવે, અથવા આવા વિદ્યાર્થીને આપવામાં આવેલી કોઈપણ તબીબી લાયકાત ભારતીય તબીબી પરિષદ અધિનિયમ, ૧૯૫૬ના હેતુ માટે માન્યતા પ્રાપ્ત લાયકાત નહીં હોય.જે સંસ્થા તેના માટે નિર્દિષ્ટ છેલ્લી તારીખ પછી કોઈપણ વિદ્યાર્થીને પ્રવેશ આપે છે તે પણ એમસીઆઈ દ્વારા સૂચવવામાં આવેલી કાર્યવાહીનો સામનો કરવા માટે જવાબદાર રહેશે, જેમાં અનુગામી શૈક્ષણિક વર્ષ માટે તેની મંજૂર પ્રવેશ ક્ષમતામાંથી કરવામાં આવેલા આવા પ્રવેશની હદની સમકક્ષ બેઠકોનું સમર્પણ સામેલ છે." (પૃષ્ઠો પર ID ૭૬૪–૭૬૬)

સૂચિ I ની એન્ટ્રી ૬૬ આ રીતે પૂરી પાડે છે:

"૬૬. ઉચ્ચ શિક્ષણ અથવા સંશોધન અને વૈજ્ઞાનિક અને તકનીકી સંસ્થાઓ માટે સંસ્થાઓમાં સંકલન અને ધોરણો નક્કી કરવા. "

યાદી III ની એન્ટ્રી ૨૫ આ રીતે પૂરી પાડે છેઃ

"૨૫. તકનિકી શિક્ષણ, તબીબી શિક્ષણ અને યુનિવર્સિટીઓ સહિત શિક્ષણ, સૂચિ–૧ ની એન્ટ્રી ૬૩,૬૪,૬૫ અને ૬૬ ની જોગવાઈઓને આધિન; શ્રમની વ્યાવસાયિક અને તકનિકી તાલીમ. "

૧૦. મોડર્ન ડેન્ટલ કોલેજ એન્ડ રિસર્ચ સેન્ટર (સુપ્રા) માં, આ અદાલતની બંધારણીય ખંડપીઠે ચુકાદો આપ્યો હતો કે "સંકલન અને ધોરણોના નિર્ધારણ" અભિવ્યક્તિનો અર્થ ધોરણો નક્કી કરવાનો છે.તેથી, જ્યારે ઉચ્ચ શિક્ષણની સંસ્થાઓ માટે ધોરણો નક્કી કરવાની વાત આવે છે, ત્યારે વિશિષ્ટ ક્ષેત્ર સંઘને આપવામાં આવે છે.બંધારણીય બેન્ચ વતી બોલતા ડૉ. જસ્ટિસ એ. કે. સિકરીએ આ રીતે ચુકાદો આપ્યો હતોઃ

"૧૦૨. પ્રવેશ સહિતની મોટાભાગની શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓના બે પાસાં હોય છેઃપ્રથમ શિક્ષણના લઘુતમ ધોરણોને અપનાવવા અને સ્થાપિત

કરવા સાથે સંબંધિત છે.લઘુતમ ધોરણો નક્કી કરવાનો ઉદ્દેશ સમગ્ર દેશમાં વિવિધ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ દ્વારા આપવામાં આવતા શિક્ષણની ક્ષમતા અને ગુણવત્તાનો માપદંડ પ્રદાન કરવાનો છે.વધુમાં, દેશભરમાં નિર્ધારિત શિક્ષણના ધોરણોનું સંકલન ધોરણોના નિર્ધારણમાં સહાયક છે.મૂળભૂત પ્રાથમિક શિક્ષણના અભાવથી ઉચ્ચ ઉત્કૃષ્ટતા ધરાવતી સંસ્થાઓ સુધી શિક્ષણના સ્તરમાં વધઘટ થતી હોય તેવી દેશની વિશાળ વિવિધતાને સમજીને, વિવિધ સ્તરે, ખાસ કરીને સંશોધન સંસ્થાઓ, ઉચ્ચ શિક્ષણ અને તકનીકી શિક્ષણ સંસ્થાઓના સ્તરે શિક્ષણના મૂળભૂત લઘુતમ ધોરણો નક્કી કરવા અને સૂચવવા ઇચ્છનીય હોવાનું માનવામાં આવતું હતું.આ રીતે, સ્થાનિક અને પ્રાદેશિક સ્તરની જરૂરિયાતો અને જરૂરિયાતો અનુસાર શિક્ષણ પ્રદાન કરવા માટે રાજ્યોની જરૂરિયાતોને સંતુલિત કરતી વખતે, રાષ્ટ્ર માટે એક સમાન લઘુતમ ધોરણ નક્કી કરવું જરૂરી હતું.પરિણામે, બંધારણ નિર્માતાઓએ સંશોધન, ઉચ્ચ શિક્ષણ અને તકનીકી શિક્ષણના ક્ષેત્રોમાં શિક્ષણના સમાન ધોરણો જાળવવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે સૂચિ I એન્ટ્રી ૬૬ માટે જોગવાઈ કરી હતી." (પાન ૪૩૦ પર આઈડી)

સંસદ દ્વારા નિર્ધારિત શિક્ષણના ધોરણોનો અમલ કરવો અને શિક્ષણની સંપૂર્ણ પ્રવૃત્તિને નિયંત્રિત કરવી એટલે આ રીતે નિર્ધારિત ધોરણો લાગુ કરવા પડે

છે.અગાઉના બંધારણીય ખંડપીઠનાં નિર્ણયોની સમીક્ષાના આધારે સૂચિ–૧ની એન્ટ્રી ૬૬ અને સૂચિ–૩ની એન્ટ્રી ૨૫ વચ્ચેનું સંતુલન ટૂંકમાં તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે, આ રીતેઃ

> "૧૦૪...ગુજરાત યુનિવર્સિટીમાં [ગુજરાત યુનિવર્સિટી વિ. કૃષ્ણ રંગનાથ મુધોલકર, AIR ૧૯૬૩ SC ૭૦૩:૧૯૬૩ પૂરક (૧) એસ. સી. આર. ૧૧૨], પાંચ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે સૂચિ I એન્ટ્રી ૬૬ના સંદર્ભમાં સૂચિ II એન્ટ્રી ૧૧ (જે હવે સૂચિ III એન્ટ્રી ૨૫ છે) ના અવકાશની તપાસ કરી હતી.એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે સંસદને સોંપવામાં આવેલી હદ સુધી શિક્ષણના સંદર્ભમાં કાયદો ઘડવાની રાજ્યની સત્તા મર્યાદિત માનવામાં આવે છે.સંકલન અને ધોરણોનું નિર્ધારણ સૂચિ–૧ના કાર્યક્ષેત્રમાં હતું અને રાજ્યની સત્તા આ વિષય પર સંઘની સત્તાને આધીન હતી.એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે બે એન્ટ્રીઓ અમુક હદ સુધી ઓવરલેપ થાય છે અને ઓવરલેપ થવાની હદ સુધી લિસ્ટ I એન્ટ્રી ૬૬ દ્વારા આપવામાં આવેલી સત્તા રાજ્યની સત્તા પર પ્રભુત્વ ધરાવે છે.રાજ્યના કાયદાની માન્યતા તેના પર નિર્ભર કરે છે કે શું તે કેન્દ્રીય કાયદાની ગેરહાજરીમાં પણ "ધોરણોના સંકલન અથવા નિર્ધારણ" ને પૂર્વગ્રહયુક્ત રીતે અસર કરે છે કે કેમ.આર. ચિત્રલેખા વિરુદ્ધ મૈસૂર રાજ્ય [આર. ચિત્રલેખા વિરુદ્ધ

મૈસૂર રાજ્ય, એ. આઈ. આર. ૧૯૬૪ એસ. સી. ૧૮૨૩:(૧૯૬૪) ૬ એસ. સી. આર. ૩૬૮], એ જ મુદ્દા પર ફરીથી વિચાર કરવામાં આવ્યો હતો.એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે જો રાજ્યના કાયદાની અસર કેન્દ્રીય ક્ષેત્રનો નાશ કરવા અથવા તેમાં ઘટાડો કરવા માટે ભારે અથવા વિનાશક હોય, તો તેને તોડી પાડવામાં આવી શકે છે.રાજ્યમાં ટી. એન. વી.આધિયામન શૈક્ષણિક અને સંશોધન સંસ્થા [સ્ટેટ ઓફ ટી. એન. વિ.આધિયામન શૈક્ષણિક અને સંશોધન સંસ્થા, (૧૯૯૫) ૪ એસસીસી ૧૦૪:૧ એસસીઈસી ૬૮૨], એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે રાજ્યનો કાયદો એન્ટ્રી ૨૫ હેઠળ કેન્દ્રીય કાયદા સાથે જે હદ સુધી વિરોધાભાસી છે, તે રદબાતલ અને નિષ્ક્રિય રહેશે.આ જ અસર માટે પ્રીતિ શ્રીવાસ્તવ [પ્રીતિ શ્રીવાસ્તવ વિરુદ્ધ એમ. પી. રાજ્ય, (૧૯૯૯) ૭ એસ. સી. સી. ૧૨૦ માં લેવામાં આવેલ દ્રષ્ટિકોણ છે:૧ એસસીઈસી ૭૪૨] અને મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય વિ. સંત જ્ઞાનેશ્વર શિક્ષણ શાસ્ત્ર મહાવિદ્યાલય [મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય વિ. સંત જ્ઞાનેશ્વર શિક્ષણ શાસ્ત્ર મહાવિદ્યાલય, (૨૦૦૬) ૯ એસસીસી ૧:૫ એસસીઈસી ૬૩૭].જોકે એમ. પી. વી. માં લેવામાં આવેલ દ્રષ્ટિકોણનિવેદિતા જૈન [સ્ટેટ ઓફ એમ. પી. વિ.નિવેદિતા જૈન, (૧૯૮૧) ૪ એસ. સી. સી. ૨૯૬ અને અજય કુમાર સિંહ વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય [અજય કુમાર સિંહ વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય,

(૧૯૯૪) ૪ એસ. સી. સી. ૪૦૧] એ અસર માટે કે સૂચિ I એન્ટ્રી ૬૬ દ્વારા આવરી લેવામાં આવેલા પ્રવેશ ધોરણો માત્ર પ્રવેશ પછી જ લાગુ થઈ શકે છે, પ્રીતિ શ્રીવાસ્તવ [પ્રીતિ શ્રીવાસ્તવ વિરુદ્ધ એમ. પી. રાજ્ય, (૧૯૯૯) ૭ એસ. સી. સી. ૧૨૦:૧ એસ. સી. ઇ. સી. ૭૪૨], એવું માનવામાં આવ્યું ન હતું કે ભારતી વિદ્યાપીઠ [ભારતી વિદ્યાપીઠ વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય, (૨૦૦૪) ૧૧ એસ. સી. સી. ૭૫૫: માં ખોટી રીતે ધારવામાં આવ્યું હતું તેમ પ્રવેશની સંપૂર્ણ શ્રેણી યાદી ૧ દ્વારા આવરી લેવામાં આવી હતી.૨ એસસીઈસી ૫૩૫]. (પાન ૪૩૧ પર આઈડી)

બંધારણીય ખંડપીઠે જણાવ્યું હતું કે જ્યારે સૂચિ III ની એન્ટ્રી ૨૫ સૂચિ I ની એન્ટ્રી ૬૬ ને આધિન છે, ત્યારે પ્રવેશની સંપૂર્ણ શ્રેણી કાયદાના કાર્યક્ષેત્રમાંથી બાકાત નથી.જો કે, "સૂચિ III એન્ટ્રી ૨૫ હેઠળની કોઈપણ શક્તિનો ઉપયોગ એન્ટ્રી ૨૫ ને સંદર્ભિત કેન્દ્રીય કાયદાને આધિન હોવો જોઈએ".

૧૧. નિયમન ૯ની જોગવાઈઓનું અર્થઘટન દિનેશ સિંહ ચૌહાણ (ઉપરોક્ત) કેસમાં ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે કરેલા નિર્ણય દ્વારા કરવામાં આવ્યું છે.આ નિર્ણય, તેના પર ભાર મૂકવો જ જોઈએ, નિયમન ૯ની સુધારેલી જોગવાઈઓનું અર્થઘટન કરે છે.નિયમન ૯ તેને તબીબી અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશ

માટે અનુસરવાની પ્રક્રિયા સંબંધિત સ્વ–સમાવિષ્ટ કોડ તરીકે ગણવામાં આવે છે.તે સંદર્ભમાં એવું માનવામાં આવ્યું છેઃ

> "૨૪. અત્યાર સુધીમાં, તે સારી રીતે સ્થાપિત થઈ ગયું છે કે નિયમન ૯ એ તબીબી અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશ માટે અનુસરવાની પ્રક્રિયા સંબંધિત સ્વ–સમાવિષ્ટ કોડ છે.તે પણ સારી રીતે સ્થાપિત છે કે રાજ્ય પાસે વહીવટી સૂચનાઓ દ્વારા કોઈ કાયદો ઘડવાનો કોઈ અધિકાર નથી, જે કેન્દ્રીય કાયદા અને તેના હેઠળ ઘડવામાં આવેલા નિયમો દ્વારા નિર્ધારિત અનુસૂચિ VII સૂચિ I એન્ટ્રી ૬૬ હેઠળ આવતા વિષય હોવાને કારણે અનુસ્નાતક તબીબી અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશ માટેની પ્રક્રિયાને નબળી પાડી શકે છે (જુઓ પ્રીતિ શ્રીવાસ્તવ વિરુદ્ધ એમ. પી. રાજ્ય. [પ્રીતિ શ્રીવાસ્તવ વિ. સ્ટેટ ઓફ એમપી, (૧૯૯૯) ૭ એસસીસી ૧૨૦:૧ એસસીઈસી ૭૪૨]).અનુસ્નાતક ડિગ્રી અભ્યાસક્રમો માટે ઉમેદવારોની પસંદગી માટેની પ્રક્રિયા એ એક એવું ક્ષેત્ર છે જેના પર કેન્દ્રીય કાયદા અને નિયમો લાગુ હોવા જોઈએ." (પાન ૭૬૬ પર આઈડી)

દિનેશ સિંહ ચૌહાણમાં કાયદાનું ઉપરોક્ત નિવેદન તે સિદ્ધાંતો સાથે સુસંગત છે જેને મોડર્ન ડેન્ટલ કોલેજ એન્ડ રિસર્ચ સેન્ટરની બંધારણીય ખંડપીઠે પુનઃપુષ્ટિ

કરી છે.સંદર્ભ આદેશમાં નોંધવામાં આવ્યું છે કે મોડર્ન ડેન્ટલ કોલેજ એન્ડ રિસર્ચ સેન્ટરનો નિર્ણય દિનેશ સિંહ ચૌહાણના નિર્ણય પછી અહેવાલોમાં પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યો હતો.અમારા મતે, ત્રણ ન્યાયાધીશોની બેન્ચના નિર્ણયનો મૂળભૂત આધાર બંધારણીય બેન્ચે નિર્ધારિત કરેલા સિદ્ધાંતો સાથે સુસંગત છે.

૧૨. નિયમન ૯ (IV) નું અર્થઘટન કરતી વખતે, દિનેશ સિંહ ચૌહાણ માને છે કે પ્રારંભિક વાક્યમાં ઉલ્લેખિત અનામત સ્પષ્ટપણે અનુસૂચિત જાતિઓ અને અનુસૂચિત જનજાતિઓ અને નાગરિકોના સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત વર્ગો માટે બંધારણીય અનામત છે, નહીં કે સેવામાં રહેલા ઉમેદવારો માટે.નિયમ ૯ (IV) ની જોગવાઈને સમજાવતા એવું માનવામાં આવ્યું છેઃ

> " ૨૫.૪...જોકે, આ જોગવાઈમાં એક જોગવાઈ છે.તે આગાહી કરે છે કે સરકાર અથવા જાહેર સત્તામંડળની સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોની યોગ્યતા નક્કી કરવામાં, સરકાર/સક્ષમ સત્તામંડળ દ્વારા એન. ઈ. ઈ. ટી. માં મેળવેલા મહત્તમ ૩૦ ટકા ગુણ સુધી રાજ્યના ચોક્કસ અંતરિયાળ અથવા મુશ્કેલ વિસ્તારોમાં દરેક વર્ષની સેવા માટે મેળવેલા ગુણના ૧૦ ટકાના દરે પ્રોત્સાહન તરીકે ગુણને મહત્વ આપવામાં આવી શકે છે. આ જોગવાઈ જો ઉદારતાથી વાંચવામાં આવે તો પણ સેવામાં રહેલા ઉમેદવારો માટે અનામતની જોગવાઈ નથી, પરંતુ

> સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોના વર્ગ (જેમણે રાજ્યમાં સૂચિત દૂરના અને મુશ્કેલ વિસ્તારોમાં સેવા આપી છે) ને નિર્દિષ્ટ કરેલા પ્રોત્સાહન ગુણના સ્વરૂપમાં મહત્વ આપવાની જોગવાઈ છે." (પાન ૭૬૭ પર આઈડી)

પરંતુકનું આ અર્થઘટન સ્પષ્ટ રીતે વપરાયેલા શબ્દોના કુદરતી અને સામાન્ય અર્થને અનુસરે છે.નિયમ ૯ (IV) ની જોગવાઈમાં સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોને અનુસ્નાતક અભ્યાસક્રમોમાં અનામત નહીં પરંતુ પ્રોત્સાહન ગુણ આપવાની વિચારણા કરવામાં આવી છે.દિનેશ સિંહ ચૌહાણે એ રજૂઆતને સ્પષ્ટ રીતે નકારી કાઢી છે કે સેવામાં રહેલા ઉમેદવારો માટે અનામત પર કોઈ સ્પષ્ટ પ્રતિબંધ નથી અને તેથી રાજ્ય સરકારોને તેમને પ્રદાન કરવાની મંજૂરી હશેઃ

> "૨૭...અનુસ્નાતક "ડિગ્રી" અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશના સંદર્ભમાં સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોને અનામત આપવા પર પ્રતિબંધ મૂકવાની કોઈ સ્પષ્ટ જોગવાઈ ન હોવાથી, એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે રાજ્ય સરકાર દ્વારા આવા અનામતની જોગવાઈ કાયદામાં અસ્વીકાર્ય નથી.વધુમાં, આ અદાલતના ઉદાહરણો સૂચવે છે કે આવી વ્યવસ્થા સેવામાં રહેલા ઉમેદવારો માટે પ્રવેશની એક અલગ ચેનલ તરીકે સ્વીકાર્ય છે.આ દલીલ આપણને સ્વીકાર્ય નથી.પ્રથમ સ્થાને, સેવામાં

દબાવવામાં આવેલા નિર્ણયોમાં સંબંધિત સમયે અમલમાં રહેલા નિયમો દ્વારા સંચાલિત પ્રવેશ પ્રક્રિયા સંબંધિત જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં લેવામાં આવી છે.વર્તમાન કેસમાં પ્રવેશ પ્રક્રિયા શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૧૩–૨૦૧૪ થી અમલમાં આવેલા નિયમો દ્વારા સંચાલિત થાય છે.આ નિયમન એક સ્વ–સમાવિષ્ટ કોડ છે.ઓછામાં ઓછા અનુસ્નાતક "ડિગ્રી" અભ્યાસક્રમોના સંદર્ભમાં સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોને પ્રવેશ માટે એક અલગ ચેનલ પૂરી પાડવી આવશ્યક છે તે દૂરથી પણ સૂચવવા માટે આ નિયમનમાં કંઈ નથી.તેનાથી વિપરીત, જોકે, ૫૦ ટકા બેઠકો સેવામાં રહેલા ઉમેદવારો માટે અનુસ્નાતક "ડિપ્લોમા" અભ્યાસક્રમો માટે નક્કી કરવામાં આવી છે, જે કલમ (VII) થી સ્પષ્ટ થાય છે.જો નિયમનનો હેતુ અનુસ્નાતક "ડિગ્રી" અભ્યાસક્રમોના સંદર્ભમાં પણ સેવામાં રહેલા ઉમેદવારો માટે સમાન અલગ ચેનલનો હતો, તો તે સ્થિતિ નિયમન ૯ માં જ સ્પષ્ટ કરવામાં આવી હોત." (પૃષ્ઠો પર ID ૭૬૭–૭૬૮)

૧૩. ચુકાદામાં નોંધવામાં આવ્યું છે કે નિયમન ૯ની રચનામાં ડિપ્લોમા બેઠકોમાં સરકારના સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોને અનામત આપવામાં આવી છે.જ્યાં વિધાનસભાના પ્રતિનિધિ અનામત આપવાનો ઇરાદો ધરાવે છે, ત્યાં નિયમન ૯ (VII) માં ચોક્કસ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.બીજી બાજુ,

અનુસ્નાતક ડિગ્રી બેઠકો માટે, નિયમન ૯ (IV) માં માત્ર પ્રોત્સાહન ગુણની પ્રિસ્ક્રિપ્શન છે.આ નિયમો એક નિષ્ણાત સંસ્થા દ્વારા ઘડવામાં આવ્યા છે તેની નોંધ લેતા, તે આ રીતે રાખવામાં આવ્યા છેઃ

> "૩૫. ઉપરોક્ત મુજબ, નિયમો એક નિષ્ણાત સંસ્થા દ્વારા ભૂતકાળના અનુભવના આધારે અને રાજ્યમાં સૂચિત દૂરના અને મુશ્કેલ વિસ્તારોમાં સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોએ મેળવેલી સેવાઓ અને અનુભવની ગણતરી કરવાની જરૂરિયાત સહિત ઘડવામાં આવ્યા છે.આ પરંતુકમાં રાજ્યમાં સૂચિત દૂરના અને મુશ્કેલ વિસ્તારોમાં કામ કરનારા સેવામાં રહેલા ઉમેદવારોને પ્રોત્સાહન ગુણ આપવા માટેના પગલાં સૂચવવામાં આવ્યા છે.તેને તેમની યોગ્યતા નક્કી કરવા માટેનું ગુણાત્મક પરિબળ કહી શકાય.સેવામાં લાયકાત ધરાવતા ઉમેદવારોની યોગ્યતાની ગણતરી કરવા માટેનું માત્રાત્મક પરિબળ પણ પરંતુકમાં લખવામાં આવ્યું છે.તેમાં એન. ઈ. ઈ. ટી. માં મેળવેલા ગુણના ૩૦ ટકા સુધી દૂરના અને/અથવા મુશ્કેલ વિસ્તારોમાં દરેક વર્ષની સેવા માટે મેળવેલા ગુણના ૧૦ ટકાના દરે પ્રોત્સાહન ગુણ આપવાની કલ્પના કરવામાં આવી છે. ઉમેદવાર દ્વારા એન. ઈ. ઈ. ટી. માં મેળવેલા ગુણ સાથે પ્રોત્સાહન ગુણને જોડવાની આ એક ઉદ્દેશ્યપૂર્ણ પદ્ધતિ છે." (પાનું ૭૭૨ પર આઈ. ડી.)

એ નોંધવું જોઈએ કે આ નિષ્કર્ષ પર પહોંચતા કોર્ટે ડૉ. પ્રીતિ શ્રીવાસ્તવ વિરુદ્ધ એમ. પી. રાજ્ય કેસમાં બંધારણીય બેન્ચના નિર્ણયની તેમજ અન્ય નિર્ણયોમાં તીર્થાની, એઇમ્સ સ્ટુડન્ટ્સ યુનિયન અને સુધીર એન. (સુપ્રા) ના નિર્ણયોની યોગ્ય નોંધ લીધી છે. [11]

૧૪. દિનેશ સિંહ ચૌહાણનો નિર્ણય મેદાન પર ટકી રહ્યો છે.તે નિયમન ૯ (IV) ની રચના પર આધારિત છે, જેને ઓછામાં ઓછા વર્તમાન તબક્કે બાજુ પર મૂકી શકાય નહીં.તે નિર્ણયમાં જે સિદ્ધાંત અપનાવવામાં આવ્યો છે તે સર્વોચ્ચતા સાથે સુસંગત છે જે બંધારણ દ્વારા સૂચિ I ની એન્ટ્રી ૬૬ ને આભારી છે. આ સૂચિ III ની એન્ટ્રી ૨૫ માં "વિષય" શબ્દોનો સ્પષ્ટ હેતુ છે. વર્તમાન તબક્કે કોઈપણ વચગાળાની રાહતની મંજૂરી ફરજિયાત અંતિમ આદેશ સમાન હશે જેને સ્વીકારી શકાતી નથી.એમસીઆઈએ એક નિષ્ણાત સંસ્થા તરીકે સૈદ્ધાંતિક ધોરણે આગળ વધ્યા છે.આ તબક્કે રેગ્યુલેશન ૯ (IV), પ્રવેશનો એક અલગ સ્રોત અથવા ડિગ્રી અભ્યાસક્રમોમાં સેવામાં રહેલા ઉમેદવારો માટે અનામતનો અભ્યાસ કરવાનો કોઈપણ પ્રયાસ સૂચિ I ની એન્ટ્રી ૬૬ અને કેન્દ્રીય કાયદા હેઠળ નિયમનકારી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવા પર અસર કરશે.

11 (૧૯૯૯) ૭ SCC ૧૨૦

૧૫. આ કારણોસર, અમે વચગાળાની રાહત માટેની અરજીને સ્વીકારવામાં અસમર્થ છીએ જે અરજદારો વતી વિનંતી કરવામાં આવી છે.તદનુસાર વચગાળાની રાહત નકારવામાં આવે છે.જો કે, અમે સ્પષ્ટ કરીએ છીએ કે જે પરામર્શ થાય છે તે ૧૧ (૧૯૯૯) ૭ એસ. સી. સી. ૧૨૦ આખરે સંદર્ભના પરિણામનું પાલન કરશે.૨૦૧૮ના આઈ. એ. નંબર ૩૩૬૮૬નો તે મુજબ નિકાલ કરવામાં આવ્યો છે.

આઈ. એ. નો નિકાલ કરવામાં આવ્યો.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.